

Hr. Igor Taro
Riigikogu Keskkonnakomisjoni esimees

Meie 25.10.23.

Edastatud e- postiga: kiia.vali@riigikogu.ee

Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu ([300 SE](#))

Eesti Keemiatööstuse Liit tänab võimaluse eest esitada võimalikud eelnõu 300 SE reguleerimisala puudutavad ettepanekud Riigikogu Keskkonnakomisjonile.

Käesolevaga juhime tähelepanu keskkonnatasude kontseptsiooni eesmärkide osas ja teeme kaks olulist ettepanekut.

Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu Kliimaministeeriumi poolt kooskõlastamisele esitamisel viidati kiireloomulisusele ja seotusele riigieelarve laekumistega ning liikuvusele koos riigieelarveseaduse paketiiga. Kiirustamine, riigieelarve menetluse ajakavaga sidumine ning eelnõu seletuskirjas toodud põhjenduste analüüs näitas selgelt, et tegemist on selgelt fiskaaleesmärkide täitmisele suunatud muutusega ning keskkonnatasude eelnõul puudus otsene seos eelnõus kirjeldatud keskkonnaeesmärkidega.

Seega, mida rohkem saastatakse ja mida kõrgemalt seda maksutakse, seda rohkem laekub riigieelarvesse tulusid. Ehk saastamine raha eest on riigile jätkuvalt kasulik. Keskkonnaeesmärkide ja tasude läbipaistvuse suhtes on hoopis esmatähtis, et keskkonnatasu liigub 100% ulatuses sinna piirkonda ja nendele kohalikele omavalitsustele, kus tekib keskkonnahäiring saastena. See on tõeline, läbipaistev saastaja maksab printsiip.

300 SE seletuses väljatoodud argumentidega, kallimad saastetasud aitavad kaasa rohepöörde elluviimisele, motiveerides ettevõtteid kasutama uuemaid tehnoloogiaid ja leevendusmeetmeid hea keskkonnaseisundi tagamiseks, sellega ei saa me nõustuda.

Esiteks juhime tähelepanu asjaolule, et Europaas Liidus algatatud Roheline Kokkuleppe ehk *Green* on suunatud kestlikule majanduskasvule. Eestis käsitletakse EL rohelist kokkulepet eksitavalt rohepöördena, milline läbi maksukoormuste tõusu- ja muude piirangute ettepanekutega on muutumas Eesti majanduse kestliku kahanemise instrumendiks.

Teiseks juhime tähelepanu, et saastetasu on oma olemuselt sisuliselt ettevõttele maksukoormus. Igasugune maksutõus langeva majandusega riigis on valitsuse poolt vastutustundetu samm. Arvestada tuleb drastilist asjaolu, et Eesti SKP langeb alates eelmise aasta teisest kvartalist. Eesti päritolu kaupade eksport vähenes augustis 21% ja tööstusettevõtted tootsid augustis 12% vähem toodangut, kui aasta tagasi. Töötuse määr on tõusnud alates selle aasta esimesest kvartalis.

Kolmandaks juhime tähelepanu, et valitsusel puudub majandusarengu strateegia. Planeeritavad maksutõusud suurendavad oluliselt ebakindlust ning halvendavad majandus- ja ettevõtluskeskkonda ja konkurentsivõimet. Eesti Konjunktuuriinstituudi septembri äribaromeetris

hindab valitsuse viimase 3 kuu tegevuse mõju Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõimele negatiivselt 52% vastanutest.

300 SE seletusest aga loeme, et tasumäärade ettevaatav kehtestamine annab ettevõtjatele stabiilsuse ja investeerimiskindluse. Vastupidi, kahanevas ja määramatus majanduskeskkonnas mitte keegi ei investeer, seega majanduskasvu ei ole oodata.

Neljandaks juhime tähelepanu, et keskkonnaeesmärke, mis peaksid tagama töötleva tööstuste investeerimiskindluse puhtamatesse tehnoloogiatesse peaks hakkama reguleerima väljatöötav Kliimaseadus. Kliimaseadus arvatavasti ühest küljest hakkab seni teadmata mahuga piirama keskkonnakasutust, samas 300 SE fiskaalmeetmena planeerib nn saastaja maksab printsiibi rakendamise eelarvesse lisatulusid eelarve tasakaalu viimise eesmärgil.

Saateainete vähendamist saavutatakse eelkõige läbi uute tehnoloogiate rakendamise, mis võib eeldada mõnelt tööstusharult täiesti uue tehase ehitamist. Keskkonnatasu, kui fiskaalmeede, sisuliselt ei motiveeri, vaid vastupidi vähendab investeerimisvõimekust. Kliimaeesmärkide saavutamist toetavad uued tehnoloogiad on veel arendamisjärgus ega ole praktikas tööstuses veel rakendatavad. Juhime tähelepanu, et tööstused lähtuvad keskkonda emiteeritavatest heitmetest eelkõige keskkonnakompleksloaga lubatust ja parimast võimalikust tehnikast (PVT). Tegelikult peaks PVT -ga lubatud heitmed olema keskkonnatasuvabad kui lähtuda keskkonna-, mitte fiskaaleesmärgist.

Seega, 300 SE eelnõu rakendamise muutumatu kujul kasvavad ettevõtete kulud, väheneb investeerimisvõimekus ning tekib vastuolu keskkonnana eesmärkidega.

Viiendaks juhime tähelepanu, et põlevkivi kaevandamisõiguse tasumäärade tõstmine praegusel kujul on meie hinnangul selges vastuolus Riigikohtu otsusega, kus põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on 30.07.2017 kohtuotsuses nr 3-4-1-5-17 leidnud, et põhiseaduslikku kaitset väärrib isiku ootus talle soodsa regulatsiooni püsijäämisse siis, kui tal oli mõistlik alus seda usaldada, ta oli asunud oma õigusi realiseerima ning tema ootus kaalub üles regulatsiooni muutmise eesmärgid. Samas lahendis Riigikohus täpsustas, et tegemist ei pea olema üksnes õiguse äravõtmisega, vaid vajadus hinnata õiguspärase ootuse teket võib olla ka juhul, kui regulatsiooni muudetakse ebasoodsamaks, nt kohustuste suurendamise kaudu.

Kuuendaks ja kõige olulisemana juhime tähelepanu, et eelnõus puudub tähtaeg, kui kauaks uued tasumäärad kehtima jäävad. Keskkonnaheitmete vähendamine nõuab täiesti uute tehnoloogiate juurutamist, mis arvestades tehnoloogiate vähest küpsust, võib võtta 5-10 aastat aega.

1. Seega peaksid kehtestatavad tasud jääma muutumatuks seadusemuudatuse järel vähemalt aastani 2035. Tähtaegasid fikseerimata jättes ei saa me rääkida mitte mingisugusest ettenähtavusest või investeerimiskindlusest.
2. Keskkonnaeesmärkide ja tasude läbipaistvuse suhtes on esmatähtis, et keskkonnatasu liigub täies ulatuses sinna piirkonda ja nendele kohalikele omavalitsustele, kus keskkonnahäiring tekib saastena.

Kui otsustatakse siiski hea õigusloome ja normitehnika eeskirja eirates seaduse jõustamisega edasi liikuda, siis on vajalik seaduseelnõusse kindlasti sisse viia uute keskkonnatasude kehtima jäämise tähtaeg minimaalselt aastani 2035.

Kokkuvõttes leiame, KTS muutmise seaduse eelnõu täidab selgelt riigieelarve tulude kasvatamise eesmärki ning teeb seda ettevõtete konkurentsivõimelisuse languse hinnaga.

Eesti Keemiatööstuse Liit kutsub üles eelnõu 300 SE muudatusi sellisel kujul ja mõjuanalüüsideta mitte rakendama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hallar Meybaum
tegevdirektor